

UNIA

**Die Gewerkschaft.
Le Syndicat.
Il Sindacato.**

Zaposlenost i uloga majke – šta sve treba da znam.

**Trudnice i majke imaju posebna prava.
Odgovori na često postavljena pitanja.**

Sadržaj

Vaša prava u trudnoći

Radni odnos	5
Zaštita od otkaza	7
Radno i vrijeme odmora	9

Vaša prava kao zaposlena majka

Porodiljsko odsustvo	13
Dojenje	18
Radno i vrijeme odmora	19
Porodične obaveze	21

Pregled zakonskih odredbi

Zakonski propisi	23
-------------------------	-----------

Dobro došli

Trudnoća i prvih nekoliko nedjelja kao majka su posebno vrijeme u Vašem životu. Ako ste kao trudnica zaposleni i postali majka onda imate posebna prava. U ovoj brošuri ćete naći najvažnije zakonske odredbe koje se odnose na trudnoću i porodiljsko odsustvo. Ova brošura Vam nudi pregled i pomoć.

Ako imate bilo kakvih pitanja obratite se na svoj regionalni sindikat Unia – mi ćemo rado da Vam pomognemo.

Vaša prava u trudnoći

Tokom trudnoće i 16 nedjelja po rođenju Vašeg djeteta Vi ste zaštićeni od otkaza. Tokom trudnoće Vaš poslodavac je obavezan da ima obzira prema Vašem zdravlju i zdravlju Vašeg djeteta. Iz tog razloga postoje razni propisi kojih se Vaš poslodavac mora pridržavati.

Radni odnos

Kad bi trebalo da se poslodavac informiše o trudnoći?

Vi imate pravo da prećutite trudnoću. Iz zdravstvenih razloga za majku i dijete savjetuje Vam se da svog poslodavca na vrijeme informišete o trudnoći, kako bi mogao imati obzira prema Vašem i zdravlju Vašeg djeteta. Ako ne možete da posao izvršavate kao uobičajeno odn. ako je zdravlje majke i djeteta ugroženo, morate da informišete svog poslodavca o Vašoj trudnoći.

Da li da smanjim obim zaposlenja prije rođenja?

Ne. Mi Vam nikako ne preporučujemo da smanjite obim zaposlenja prije rođenja! Na taj način direktno smanjujete plaćanja za vrijeme porodijskog odsustva. (strana 13), iznos se obračunava na osnovu plate prije rođenja. Vaš poslodavac je dužan da Vam dodjeli poslove koji nisu teški odnosno te poslove koje Vi možete da završite u okviru svog normalnog zaposlenja. Ako se zdravstveno loše osjećate možete i kao trudnica da idete na bolovanje.

Kad mogu prije rođenja da zahtijevam odsustvo?

Pravo na plaćeno porodijsko odsustvo se odnosi na 14 nedjelja poslije rođenja (strana 13). Ako je Opštim kolektivnim ugovorom ili Vašim pojedinačnim ugovorom regulisano duže odsustvo onda odsustvo možete započeti i prije rođenja. Na primjer ako imate pravo na 16 nedjelja plaćenog odsustva onda dvije nedjelje možete uzeti prije i 14 nedjelja poslije rođenja. Ako iz zdravstvenih razloga niste više u mogućnosti da izvršavate svoje radne zadatke onda možete i prije rođenja da tražite ljekarsko uvjerenje za bolovanje.

Poslije rođenja djeteta ne želim više da radim. Kad treba da dam otkaz?

Mi Vam savjetujemo da se ne odlučujete za otkaz prije rođenja. Jer u tom slučaju nemate pravo na nadoknadu za porodijsko odsustvo. Ako više ne želite da radite poslije porodjaja tj. poslije porodijskog odsustva radni ugovor treba da raskinete na neki datum poslije rođenja.

Zaštita od otkaza

Može li mi poslodavac da raskine radni ugovor iako sam trudna?

Ne. Vaš poslodavac ne može da prekine radni ugovor tokom cijele trudnoće i 16 nedjelja poslije rođenja. Medjutim ako sami želite da prekinete radni ugovor ili sporazumno prekinete radni odnos onda zaštita od otkaza nije na snazi.

Pažnja: U probnom radu, koje može maksimalno da traje tri mjeseca niste zaštićeni od otkaza odnosno možete dobiti otkaz iako ste u drugom stanju.

Moj poslodavac mi savjetuje raskid ugovora jer ne mogu da u potpunosti ispunim svoje prethodne zadatke. Šta da radim?

Ne dopustite da Vas poslodavac stavlja pod pritisak! Nije to bitno što ne možete da dosadašnje radne aktivnosti izvršavate kao do sada (npr. stojeći posao, nošenje teških stvari). Vaš poslodavac je dužan da Vam da zadatke, koje možete bez poteškoća da izvršite i mora da ima obzira prema Vašem zdravstvenom stanju.

Dobila sam otkaz. Za vrijeme otkaznog roka sam saznala da sam u drugom stanju. Da li sam zaštićena od otkaza?

Ne. Vaš otkaz je još uvijek važeći, on se «zamrzava», i otkazni rok teče tek nakon 16 nedjelja poslije rođenja. To znači, ako ste ostali u drugom stanju u drugoj nedjelji tromjesečnog otkaznog roka onda preostalih 11 nedjelja otkaznog roka počinju da se primjenjuju po isteku 16 nedjelja nakon rođenja.

Radno- i vrijeme odmora za vrijeme trudnoće

Moram li da nastavim da radim tokom trudnoće kao i do sada?

Opšte pravilo važi, da Vi kao trudnica možete da radite samo uz Vašu saglasnost. Morate da budete oslobođeni od dijela posla koji je (po Vašem ličnom mišljenju) težak za Vas. Pored toga dozvoljeno Vam je da posao napustite ili ne dodjete na posao. Informišite svog predpostavljenog o tome! Ljekarsko uvjerenje nije potrebno, ali se preporučuje, da spriječite izostanak plate. Ovi izostanci ne mogu da se računaju kao odmor (sve dok ne traju duže od 2 mjeseca).

Postoje li poslovi, koje tokom trudnoće ne smijem obavljati?

Da. Uredba o zaštiti materinstva sadrži obiman spisak napornih ili opasnih poslova koji se ne mogu obavljati ili se samo dijelom mogu obavljati tokom trudnoće i dojenja. Tako na primjer poslovi gdje redovno podižete teret od 5 kg i poslovi u kojima s vremena na vrijeme podižete više od 10 kg. Zadnjih 12 nedjelja trudnoće je podizanje/nošenje više od 5 kg zabranjeno.

Kao trudnica često se osjećam da sam više isprljena na poslu. Mogu li da tražim više pauze?

Da. Poslodavac Vam mora staviti na raspolaganje sredstva gdje se možete opustiti. Vi možete prema potrebi i da napustite posao. Ali informišite svog poslodavca.

Moj poslodavac mi je odredio da radim prekovremeno.

Da li je to dozvoljeno?

Ne. Kao trudnica ne smijete da radite preko dogovorenog dnevnog vremena. Zakonski maksimum je 9 sati dnevno. Ovo važi ako radite i nekoliko honorarnih poslova.

Djelomično radim u noćnoj smjeni. Smijem li tako da radim?

Tokom trudnoće i 16 nedjelja poslije rođenja za noćni rad od 20 do 6 sati potreban je Vaš pristanak. Ako ne želite da radite noću, mora Vam Vaš poslodavac da ponudi posao jednake vrijednosti (jednaki stručni i mentalni zahtjevi) danju između 6 sati i 20 sati, za dosadašnju platu. Ne može li ili neće li on to da ispuni, mora Vas osloboditi od posla i dalje Vam mora plaćati 80 procenata plate. U zadnjih 8 nedjelja prije porođaja večernji i noćni rad je zabranjen. Takođe i uz Vaš pristanak rad noću je zabranjen.

Ja često radim u stojećem položaju.

Na šta trebam obratiti pažnju?

Pravite dovoljno pauze! Od 4. mjeseca trudnoće imate pravo, ako obavljate posao stojeći, dodatno pored zakonskih pauza (zavisno od radnog vremena 15 minuta do 1 sat dnevno više pauze), svaka 2 sata kratka pauza od 10 minuta. Pored toga dnevni odmor od 12 sati se mora poštovati. Od 6. mjeseca trudnoće smijete još maksimalno 4 sata dnevno da radite u stojećem položaju. Za preostale sate mora Vam Vaš poslodavac da ponudi posao koji možete obavljati u sjedećem položaju. U suprotnom mora Vas osloboditi od posla i dalje Vam isplaćivati 80 posto plate.

Vaša prava kao zaposlena majka

Tokim prvih 8 nedjelja poslije porođaja majke ne mogu da rade a poslije toga do 16. nedjelja mogu da rade samo uz Vašu saglasnost. Vi imate pravo na najmanje od 14 nedjelja plaćenog odsustva*. Pored toga ste do 16 nedjelja nakon rođenja zaštićeni od otkaza.

Porodiljsko odsustvo

Šta se podrazumijeva pod pojmom porodiljsko odsustvo?

Zaposlene žene imaju nakon rođenja djeteta pravo na plaćeno odsustvo od najmanje 14 nedjelja. Tokom ovog vremena imate pravo na 80 procenata Vaše plate, koju ste primali prije rođenja djeteta. Ta nadoknada Vam se isplaćuje u obliku dnevnica – tkzv. dnevnice za plaćeno odsustvo. Ovo se obračunava po pravilu od Vaše plate posljednjeg mjeseca prije porođaja. Ako Vam plata nije uvijek ista onda se obračunava na osnovu prosjeka plate poslednja tri mjeseca prije rođenja, ili u izuzetnim slučajevima prosjek za duži vremenski period.

*Izuzetak kanton Ženeva: Ovdje važi isplata za porodiljsko odsustvo od najmanje 16 do 20 nedjelja (u zavisnosti od godina staža) i to 100%.

Ko dobija nadoknadu za vrijeme porodiljskog odsustva?

Sve zaposlene žene koje u Švajcarskoj žive ili rade: Švajcarski građani, strankinje zaposlene ili one koje se bave samostalnom djelatnošću, žene poljoprivrednici i žene koje rade u porodičnom domaćinstvu za gotovinsku isplatu. Postoje dva preduslova koje moraju da ispunjavaju:

- One su bile osigurane i uplaćivale doprinose za starosno invalidsko osiguranje najmanje 9 mjeseci prije rođenja.
- Ako su tokom trudnoće radile najmanje 5 mjeseci (neovisno od obima zaposlenja).

Da li imam pravo na nadoknadu i u slučaju nezaposlenosti ili radne nesposobnosti?

Da. Ako dobijate isplatu usljed nezaposlenosti, bolesti, nesreće ili invaliditeta, onda imate pravo kod porodiljskog odsustva da primete nadoknadu za vrijeme od 14 nedjelja.

Imam li pravo na isplatu ako sam ranije radila u inostranstvu?

Da, ako ste radili u nekoj od zemalja EU- ili EFTA. Odgovarajuće osiguranje – i vrijeme zaposlenja će Vam se obračunati na osnovu bilateralnih sporazuma.

Postoje opšti kolektivni ugovori, koji predviđaju bolja prava i bolja plaćanja za vrijeme porodiljskog odsustva, naprimjer 16 nedjelja i to 100 procenata. Kako da znam koje pravilo važi za mene?

Zakon propisuje minimum. Ako opšti kolektivni ugovor ORU kojem Vi podliježete, sadrži povoljnije odredbe, onda to Važi za Vas. Sindikat Unia se bori za bolja rješenja: Mi želimo najmanje 18 nedjelja porodiljskog odsustva, 8 nedjelja odsustva za očeve kao i plaćeno odsustvo za roditelje.

Mogul i da odložim svoje porodiljsko odsustvo?

Da. Ako beba mora da oстане u bolnici duže od 3 nedjelje (na primjer kod prijevremenog rođenja), možete da porodiljsko odsustvo pomjerite, tako da se početak porodiljskog odsustva računa tek kad dijete dodje kući. Medjutim još uvijek je pravno sporno da li za vrijeme odlaganja imate pravo na plaćanje. Novije presude idu u tom smjeru da je poslodavac obavezan na isplatu i tokom odlaganja porodiljskog odsustva.

Kad mogu da se vratim na posao poslije porodjaja?

U prvih 8 nedjelja poslije rođenja, primjenjuje se apsolutna zabrana zapošljavanja. Za to vrijeme Vam nije dozvoljeno da radite čak i ako Vi to želite. Poslije toga Vi odlučujete da li ćete dalje raditi. U suštini nakon rođenja imate bezuslovno pravo na 14 nedjelja plaćenog porodiljskog odsustva. To znači: Vi možete molbu Vašeg poslodavca da počnete što prije da radite s pravom da odbijete.

Ako poslije porodjaja počnem ranije da radim mogu li nadoknadu za isplatu uprkos tome da i dalje dobijam?

Ne. Ako se odlučite da ponovo radite nakon zabrane od 8 nedjelja i ne želite da prvo iskoristite 14 nedjelja porodiljskog odsustva od momenta kad ste započeli da radite nemate više pravo na nadoknadu isplate na ime porodiljskog odsustva. Odluka da li ćete ranije započeti sa radom ili ne je na Vama.

Mogu li jedan dio porodiljskog odsustva da koristim čak i prije rođenja?

Pod određenim okolnostima : Ako je Opštim kolektivnim ugovorom ili u Vašem pojedinačnom ugovoru regulisano odsustvo duže od 14 nedjelja onda početak odsustva možete započeti i prije rođenja. Na primjer ako imate pravo na 16 nedjelja odsustva onda možete da dvije nedjelje koristite prije rođenja i 14 poslije rođenja. Ako Vas Vaš poslodavac pošalje prije rođenja djeteta, ranije na odsustvo , mora Vam on dalje plaćati platu, i Vi imate poslije rođenja i dalje pravo na 14 nedjelja plaćenog porodiljskog odsustva.

Dojenje

Želim da dojim svoje dijete. Mogu li to da obavljam u preduzeću?

Da. U prvoj godini dijete možete da dojite za vrijeme radnog vremena u preduzeću. Imate pravo da zahtijevate miran i nesmetan boravak odn. prostoriju. Vi možete svoje dijete da dojite i van kruga preduzeća na primjer kod kuće (na primjer kod kuće ili u obdaništima).

Koliko često i koliko dugo mogu da dojim moje dijete?

U prvoj godini imate pravo na plaćenu pauzu za dojenje, u zavisnosti od Vašeg radnog vremena:

- 30 minuta kod radnog vremena do 4 sata
- 60 minuta kod radnog vremena preko 4 sata
- 90 minuta preko 7 sati

Vrijeme se može podijeliti u jednu ili više pauza. Ove pauze za dojenje ne smiju da se kompenziraju sa prekovremenim satima niti da se računaju kao odmor već važe kao radno vrijeme uz 100 posto isplatu plate.

Važe li ista pravila u vezi pauze za dojenje ako ispumpavam mlijeko?

Da. Sva ova pravila važe i za slučaj izpumpavanja mlijeka.

Radno – i vrijeme odmora tokom vremena za dojenje

Da li postoje posebna pravila u vezi radnog- i vremena za pauzu za vrijeme dojenja?

Opšte pravilo važi, da nakon zabrane rada u prvih 8 nedjelja po rođenju možete do 16. nedjelje da radite samo ako ste Vi saglasni s tim. Pored toga za Vas važe posebna pravila tokom cijelog vremena dok dojite odn. do prve godine starosti djeteta koja se umnogome poklapaju sa pravilima u trudnoći (vidi stranicu 9/10). Tako važi i za vrijeme dojenja, da dogovoreno dnevno radno vrijeme treba ispoštovati i da maksimalno dnevno vrijeme iznosi 9 sati.

Mogu li poslije porodjaja da radim noću?

U prvih 8 nedjelja poslije porodjaja apsolutna zabrana zaposlenja. Od 9. nedjelje do 16. nedjelje za noćni rad morate dati svoju saglasnost. Ako ne želite da radite noću onda Vam Vaš poslodavac mora ponuditi isti posao za istu platu da radite danju. Ako on to ne može ili neće onda Vas mora osloboditi od posla i isplaćivati 80 posto platu.

Porodične obaveze

Šta se po zakonu ubraja u porodične obaveze?

Kao porodična obaveza se ubraja odgoj djece do 15. godine starosti kao i njega člana porodice kome je njega trećeg lica neophodna.

U poslednje vrijeme moram često da radim prekovremeno, mada kod kuće imam malo djeteta. Mogul i da se borim protiv toga?

Poslodavac mora da uzme sve porodične obaveze u obzir prilikom određivanja radnog vremena. Opšte pravilo je da morate dati svoj pristanak za prekovremeni rad.

Želim da vrijeme podnevne pauze odem do kuće da nakratko vidim šta mi rade djeca. Mogul i uzeti dužu pauzu?

Vi imate pravo da, po Vašoj želji pauzu za ručak koristite u minimalnom trajanju od 1.5 sata, npr za dojenje ili da uzmete dijte iz vrtića.

Glavne odredbe u vezi trudnoće i porodijskog odsustva za vrijeme zaposlenosti su definisani sljedećim zakonskim propisima:

Moje dijete je bolesno i ja želim ostati kod kuće s njim. Imam li pravo uzeti slobodno?

Ako je Vaše dijete bolesno Vaš poslodavac Vam mora dati slobodno, kako bi ste pazili na dijete. Po jednom slučaju Vam stoje na raspolaganju do tri dana slobodnog. Morate donijeti ljekarsko uvjerenje da je dijete bolesno. Ovo odsustvo se računa kao radno vrijeme (kao i kad ste i Vi bolesni) i isplata plate se reguliše prema odredbama Vašeg ugovora. Ako tri dana nije dovoljno da organizujete ko će paziti /nježovati dijete možete ako za to imate obrazloženje ostati i duže s posla. Pravo od 3 dana odsustva ima i otac i majka (to znači da se odsustvo može kumulirati na 6 dana).

Zakon o radu (ArG) i odgovarajuće odredbe za sprovođenje zakona (ArGV1/3)

Odredbe uglavnom u vezi radnog vremena i odsustva odmora

■ **Zakon o radu ArG, Art. 35 ff.**

■ **ArGV1, Art. 60 ff.**

■ **ArGV3, Art. 34 ff.**

Zakon o obligacionim odnosima (OR)

Odredbe o zaštiti od otpuštanja otkaza za vrijeme trudnoće i porodijskog odsustva

■ **OR, Art. 319 ff.**

Zakon za nadoknadu u slučaju zakonski regulisanog odsustva (EOG) i s tim u vezi povezane odredbe (EOV)

Odredbe o porodijskom odsustvu i nadoknada za vrijeme odsustva

■ **EOG, Art.16 ff.**

■ **EOV, Art. 23 ff.**

Uredba o zaštiti materinstva (MV)

Odredbe za opasne i naporne poslove

■ **MV, Art. 1 ff.**

Zakon o ravnopravnosti (GIG)

Odredbe o zabrani diskriminacije i za zaštitu od otkaza tokom trudnoće

■ **GIG, Art. 1 ff.**

Sindikát Unia se angažuje za proširenje prava svih zaposlenih trudnica i majki

Čuvanje djece je vrlo često teško kombinovati sa zahtjevima na poslu. To dovodi mnoge žene (i majke) do stresnih situacija.

Unia je se zalaže za poboljšanje!

- Produženje porodiljskog odsustva na 18 nedjelja, isplata plate 100 procenata
- Uvodjenje 8-nedjelja plaćenog odsustva za očeve
- Pravo na privremeno smanjenje radnog vremena zbog organizovanja čuvanja djece

Unia u tvojoj blizini

Aargau Bachstrasse 41, Postfach, 5001 Aarau
T +41 848 333 003, aargau@unia.ch

Bern Monbijoustrasse 61, 3000 Bern 23
T +41 31 385 22 22, bern@unia.ch

Berner Oberland Aarestrasse 40, Postfach 2206, 3600 Thun
T+ 41 33 225 30 20, thun@unia.ch

Biel-Seeland/Solothurn Murtenstrasse 33, Postfach 1280, 2501 Biel
T +41 32 329 33 33, biel-solothurn@unia.ch

Fribourg route des Arsenaux 15, Case postale 230, 1705 Fribourg
T +41 26 347 31 31, fribourg@unia.ch

Genève chemin Surinam 5, Case postale 288, 1211 Genève 13
T +41 848 949 120, geneve@unia.ch

Neuchâtel avenue de la Gare 3, Case postale 3136, 2001 Neuchâtel
T+41 848 203 090, neuchatel@unia.ch

Nordwestschweiz Rebgrasse 1, Gewerkschaftshaus, Postfach, 4005 Basel
T +41 848 113 344, nordwestschweiz@unia.ch

Ostschweiz-Graubünden Lämmlisbrunnenstrasse 41, Postfach 2152, 9004 St. Gallen
T +41 848 750 751, ostschweiz-graubuenden@unia.ch

Ticino via Canonica 3, Casella postale 5650, 6901 Lugano
T +41 91 910 50 70, ticino@unia.ch

Transjurane rue des Moulins 19, Case postale 1042, 2800 Delémont
T +41 848 421 600, transjurane@unia.ch

Valais rue de la Dent-Blanche 9, Case postale 2190, 1950 Sion
T +41 27 322 60 48, valais@unia.ch

Vaud place de la Riponne 4, Case postale 7667, 1002 Lausanne
T +41 848 606 606, vaud@unia.ch

Wallis Bahnhofstrasse 4, Postfach 220, 3930 Visp
T +41 27 984 12 80, oberwallis@unia.ch

Zentralschweiz St. Karlstrasse 21, Postfach 4241, 6002 Luzern
T +41 41 249 93 00, zentralschweiz@unia.ch

Zürich-Schaffhausen Stauffacherstrasse 60, Postfach 1544, 8026 Zürich
T +41 44 296 18 18, zuerich-schaffhausen@unia.ch

UNIA

Die Gewerkschaft.

**Unia se zalaže za bolje
uslove rada
i osigurava značajan
društveni napredak!**

Nicht frankieren
Ne pas affranchir
Non affrancare

Geschäftsantwortsendung Invio commerciale-risposta
Envoi commercial-réponse

Unia Zentralsekretariat

IG Frauen
Weltpoststrasse 20
Postfach 272
3000 Bern 15

Zaposlene trudnice i majke imaju posebna prava.
Iskoristite ovo. Mi ćemo Vas podržati!

Postanite član!

- Pridružujem se sindikatu Unia.
- Zainterosovan/a sam za sindikat Unia. Molim Vas da me kontaktirate.
- Želim da budem aktivan u mom regionu. Molim Vas da me kontaktirate.
- Molim Vas da mi pošaljete informacije o slijedećim temama:
 - Jednaka plata za rad jednake vrijednosti
 - Seksualno uznemiravanje na radnom mjestu
 -

Sve informacije o sindikatu Unia možete pronaći online: www.unia.ch

Prezime

Ime

Adresa

Poštanski broj/Mjesto

Tel.

E-Mail

Poslodavac

Unia Zentralsekretariat

Weltpoststrasse 20
Postfach 272
CH-3000 Bern 15
T +41 31 350 21 11
frauen@unia.ch
www.unia.ch